

سازمان آموزش
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

بسمه تعالی

امتحانات متمرکز تکمیلی نیمسال دوم ۱۴۰۳-۱۴۰۲

رشته تفسیر و علوم قرآن

مهر مدرسه

ساعت برگزاری: ۹ صبح فردا: ۱۷ مدت: ۹۰ دقیقه

شماره یا نام مصحح اول	نمره عدد	نمره به حروف
شماره یا نام مصحح دوم	نمره عدد	نمره به حروف

کد امتحان:	۳۴۰۳۲/۰۹
تاریخ آزمون:	۱۴۰۳/۰۳/۲۳
عنوان:	تفسیر ترتیبی ۶
کتاب:	مجمع البیان فی تفسیر القرآن طبرسی
محدوده:	سوره های یس و الرحمن از تفسیر مجمع البیان
حذفیات:	ندارد

نام و نام خانوادگی: نام پدر: کد طلایی: مدرسه علمی: شهرستان: استان:

۱- صاحب مجمع البیان کدام یک از گزینه های ذیل را در خصوص مخاطبین آیه «قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْطِعِم مِّنْ لَّوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطْعَمَهُ» ذکر نمی کند؟

- (أ) یهود
 (ب) مشرکین
 (ج) زنادقه
 (د) مسیحیان

۰/۵

۲- تفسیر مرحوم طبرسی در مورد آیه «مرج البحرين يلتقيان» چیست؟

- (أ) مقصود، دو دریای شور و شیرین است.
 (ب) مقصود، دریای آسمان و زمین است.
 (ج) مقصود، دریای فارس و روم است.
 (د) مقصود، دریای فارس و مدیترانه است.

۰/۵

۳- محذوف در آیه «الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ بِحُسْبَانٍ» کدام گزینه است؟

- (أ) بیسکنان
 (ب) یجریان
 (ج) یشرکان
 (د) یدوران

۰/۵

۴- مِنْ در آیه «وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ» به ترتیب چه معنایی افاده می کند؟

- (أ) افزایش نفی استغراق- تبعیض
 (ب) افزایش استعلاء- تأکید
 (ج) کاهش عمومیت- تبعیض
 (د) بیان تعلیل- تأکید

۳

۵- واژگان زیر را معنا کنید.

- (أ) -أَكْمَامٌ «فِيهَا فَاكِهَةٌ وَ النَّخْلُ ذَاتُ الْأَكْمَامِ»: جمع «کم» غلافی است که میوه را درون خود می پوشاند.
 (ب) -صَلْصَالٌ «خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ»: گل خشکی که صدای سفال می دهد.
 (ج) -دَهْمَةٌ «مُدْهَامَتَانِ» این واژه به مفهوم «سیاهی» است.
 (د) طمس «وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلَىٰ أَعْيُنِهِمْ» نابود کردن چیزی تا آنجا که اثرش برود.
 (ه) جدث «فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُنْسَلُونَ» جدث: به معنای قبر است
 (و) - عرجون «الْقَمَرُ قَدْرُنَاهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ» خوشه خرمایی که در آن ساقه و چوب است.

۱/۵

۶- به دو دیدگاه مفسرین پیرامون آیه «کل يوم هو في شأن» اشاره کنید.

- پاسخ: اشاره صحیح به دو قول از اقوال تفسیری ذیل آیه مانند شأن خداوند این است که:
 -گروهی را هر روز زنده می کند و می میراند و یا عاقبت داده و مریضی می بخشد و دیگر اموری که مربوط به نابودی و نجات و محرومیت و ... امور بی شمار دیگر است.
 - گناهان را ببخشد و در امور گشایش فرماید، گروهی را بالا برد و گروهی را به زیر افکند.
 - تمام عمر جهان نزد خداوند دو روز است.
 - این آیه در پاسخ پندار یهود است که می پنداشتند خداوند در روز شنبه به داوری نمی پردازد و ...

۷- به چهار قول تفسیری از خصوصیات همسران بهشتی «فِيهِنَّ خَيْرَاتٌ حِسَانٌ» اشاره کرده و به یک وجه در بیان تشبیه «كَأَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ وَ الْمَرْجَانُ» برای آنان اشاره کنید.
*پاسخ قسمت اول: بیان چهار ویژگی از میان اقوال متعدد ذکر شده چون: ویژگی خوش اخلاقی، زیبا رویی، شایسته کرداری، عدم خودنمایی و نیرنگ، دوری از آزار رسانی به همسران و

۲/۵

*پاسخ قسمت دوم:

آنان به درخشندگی «یاقوت» میمانند و به سبیدی «مرجان» و مروارید و....

۸- با توجه به آیه: «اولم یروا انا خلقنا لهم مما عملت ایدینا انعاما فهم لها ما لکون» به سؤالات زیر پاسخ دهید.

۱/۵

أ) معنای عبارت «اولم یروا» چیست؟ آیا ندانسته‌اند؟

ب) وجوه معنایی واژه «ید» در لغت را بیان کنید؟ قوت، دست، نعمت

ج) از نظر مصنف، واژه ید در فراز «مما عملت ایدینا» به چه معناست؟ قدرت / قوت

۹- چهار مورد از معانی دهگانه لفظ "امر" را نام برده و بیان کنید که در آیه «انما امره اذا اراد شیئا ان یقول له کن فیکون» به چه معناست؟

۱/۵

پاسخ: ذکر چهار مورد از معانی ذکر شده از "امر" چون «به مفهوم و جوب و لزوم فرمانی که از سوی برتر و بالاتر به موجود فروتر صادر می‌گردد، استحباب، اباحه، تبدیل‌کردن، شفاعت، تهدید و بیم دادن و...» کفایت می‌کند.

در کن فیکون، به معنای اختراع و ایجاد است.

۱۰- دو قول تفسیری پیرامون آیه «اَنَا جَعَلْنَا فِيْ اَعْنَاقِهِمْ اَعْلاَلًا فَهِيَ اِلَى الْاَذْقَانِ فَهُمْ مُّقْمَحُونَ» بیان کنید.

۱/۵

پاسخ: اشاره مفهومی به دو مورد از موارد ذکر شده ذیل آیه، کافی است:

- آیه مورد بحث به عنوان مثال آمده، و تقدیر آیه این‌گونه است که: وصف شرک گرایان در روی گردانی‌شان از آنچه ایشان را به آن دعوت می‌کنی، همانند مردی است که دست‌هایش بر گردنش زنجیر شده و نمی‌تواند آنها را برای انجام کار شایسته‌ای بگشاید و به سویی دراز کند؛ و یا وصف آنان، بسان کسی است که سرش را به ناگزیر بالا گرفته و جلو پایش را نمی‌بیند.

- گویی (معارف بلند) قرآن، بسان زنجیرهایی بر گردن‌های آنان است و آنان را از خضوع در برابر شنیدن قرآن و اندیشیدن در باره آن بازمی‌دارد؛ این بازدارندگی بدان جهت است که آنان در برابر قرآن و آورنده‌اش به جای پذیرش حق، راه سرکشی در پیش گرفته و از پیروی آن سرباز زدند.

- منظور، گروهی از قریش هستند که قصد کشتن پیامبر نمودند و خدا در راه حفظ جان گرامی پیامبرش چنان خواست که دست‌های آنان بر گردنشان بسته شد و نتوانستند دست ستم به‌سوی پیامبر دراز کنند و

۱۱- یک قول تفسیری در خصوص چگونگی سجده پدیده‌های آسمانی و زمینی «وَ النَّجْمُ وَ الشَّجَرُ یَسْجُدَانِ...» را توضیح دهید.

۱

پاسخ: اشاره به یک قول تفسیری ذیل آیه :

در مورد سجده خورشید و ماه و ستاره و درخت و دیگر پدیده‌های آسمانی و زمینی دیدگاه‌ها متفاوت است: منظور از سجده آنها، نشانه‌هایی است که نشانگر آن است که همه آنها پدیده و آفریده هستند و قدرتی آنها را لباس هستی پوشیده است و نیز نظام شگفت‌انگیزی که نشانگر دانش بی‌کران و قدرت و صف‌ناپذیر خداست، همه‌همه جلوه‌هایی از سجده آنها در برابر آفریدگار هستی است.

- اما از دیدگاه پاره‌ای، منظور از سجده این پدیده‌ها، سجده نمودن سایه‌های آنهاست.

- از دیدگاه برخی منظور از سجده این پدیده‌ها آن است که فرمان‌بردار آفریدگار خود هستند و در همان نظام و برنامه‌ای که آفریدگارشان برایشان مقرر فرموده است، بدون ذره‌ای کم‌وکاست در حرکت‌اند و این نهایت فروتنی و سر فرودآوردن است که جلوه‌ای از سجده است و ...

۱۲- با توجه به آیات شریفه به سؤالات ذیل پاسخ دهید.

۲/۵

أ) هدف تکرار عبارت «فَبِأَيِّ اِلَآءٍ رَبِّكُمَا تُكذَّبَانِ» در سوره مبارکه رحمان

پاسخ: هدف این تکرار، توجه دادن به نعمت‌ها و انگیزش حس سپاس و شکرگزاری است

ب) سبب کاربرد وضع برای زمین «وَ الْاَرْضَ وَضَعَهَا لِالْاَنَامِ»

پاسخ: در آیه مورد بحث از آفرینش زمین به «نهادن» آن تعبیر شده است. سبب، بیان نعمت‌های الهی و یکتایی و بی‌همتایی خداوند است.

ج) بیان تشبیه در آیه شریفه «فَاِذَا اُنشَقَّتِ السَّمَاءُ فَكَاَنَتْ وَرْدَةً كَالدَّهَانِ»

واژه «دهان» جمع «دهن» به مفهوم روغن مذاب و نیز چرم سرخ‌رنگ معنی شده است. منظور آیه شریفه تشبیه آسمان و دگرگونی‌های آن در آستانه رستاخیز به این رنگ‌هاست

(د) یک معنا تفسیری از "ما" در آیات:

«بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ»

پاسخ: اشاره به یک قول تفسیری ذیل آیه:

«مصدریه»؛ در آن صورت «بمغفرة الله لي» می‌شود.

«موصوله» در آن صورت «بالذی غفر لی به ربی» می‌شود.

می‌توان آن را استفهامیه یا پرسشی و به معنای «بای شیء غفرلی ربی» گرفت و گفت: پروردگارم مرا به چه چیزی آمرزید؟

«لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ أَفَلَا يَشْكُرُونَ»

پاسخ: اشاره به یک قول تفسیری ذیل آیه:

-نافیه؛ یعنی آن باغ‌ها را آباد می‌بینند و حال‌آنکه کار و صنعتی برای ایشان در آن نیست

- به معنای الذی و موصول؛ آنچه دست‌های ایشان پرورش داده است از اقسام چیزهایی که از خرما و انگور ساخته می‌شود به جهت منفعت بالای آن و